

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למדעי החברה

בית הספר ע"ש פדרמן למדיניות ציבורית וממשל

התפתחות הממשל הפתוח בישראל ביחס למודל שלושת הנדבכים של Becky Hogge -
המקרה של הסדנא לידע ציבורי

עבודת גמר לתואר מוסמך במדיניות ציבורית

בהנחיית:

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

פרופ' מומי דהן

מגיש: יובל אדמון

ירושלים

פברואר 2014

תקציר

בשנים האחרונות מתפתחת מדיניות "ממשל פתוח" (open government) במדינות שונות בעולם, ובראשן ארה"ב ואנגליה. מדיניות זו גורסת כי בשלו התנאים הטכנולוגיים והתרבותיים לכך שממשלות ישתמשו באינטרנט ובכלים דיגיטליים שונים על מנת לעבוד בשקיפות, לעודד השתתפות ציבורית ולשתף פעולה עם המגזר השלישי והמגזר העסקי. לשם כך, ממשלות מנגישות לציבור מידע ציבורי באמצעות פורטלים ממשלתיים (data.gov) ומשתפות פעולה עם ארגוני חברה אזרחית בהם פעילים "האקרים אזרחיים" (civil hackers) אשר מפתחים אתרים ואפליקציות בשיטות של קוד פתוח (open source) להנגשת המידע לאזרחי המדינה. תופעה זו לא חלפה על פני ישראל, וגם בה מקודמת מדיניות ממשל פתוח בשנים האחרונות על ידי מגוון גורמים ובהם המשרד לשיפור השירות הממשלתי לציבור בשנים 2009-2012 בראשות ח"כ מיכאל איתן ועמותת הסדנא לידע ציבורי.

הספרות האקדמית המנתחת את התופעה החלה להתפתח רק בשנים האחרונות, ואת אחד המחקרים המעניינים בנושא פרסמה בשנת 2010 Becky Hogge, אשר פיתחה מודל שנקרא שלושת הנדבכים. מודל זה גורס כי על מנת לקדם מדיניות ממשל פתוח בצורה אפקטיבית יש צורך ב"דחיפה" משלושה כיוונים- הדרג הפוליטי בממשלה צריך להוביל "מלמעלה" את הנושא ולתעדף אותו בסדרי העדיפויות הלאומיים. הדרג המקצועי בממשלה צריך להיות בעל היכולות והמשאבים על מנת לבצע מדיניות זו, וארגוני החברה האזרחית צריכים לדחוף את הנושא "מלמטה" ולפתח אתרים להנגשת מידע תוך שיתוף פעולה במימוש עם הדרג המקצועי. נייר זה בא לבחון עד כמה מתאימה תיאוריית שלושת הנדבכים למדינת ישראל, מה אפשר ללמוד ממנה על היישום של ממשל פתוח בישראל עד כה ועל מה שצריך לעשות על מנת להמשיך ליישם ממשל פתוח בצורה אפקטיבית בעתיד.

מסקירת הנושא בארץ ובעולם, וכן קיום ראיונות עומק עם דמויות מפתח בקידום הנושא בישראל בשנים 2009-2012 עולה כי המודל אכן מתאים לישראל, אף כי ניתן לבצע בו התאמות והרחבות מסוימות. בישראל ככל שהתקיימו שלושת הנדבכים יחד, בדמות שר בממשלה (מיכאל איתן), דרג מקצועי שעובד איתו וארגוני חברה אזרחית (הסדנא לידע ציבורי ואחרים), מדיניות ממשל פתוח החלה להתפתח. מאז בחירות 2013 בהן לא נבחר איתן לכנסת ואף שר בממשלה לא לקח על עצמו להוביל את הנושא, אין למעשה דרג פוליטי בישראל שמקדם את המדיניות הנ"ל ומורגשים קשיים גדולים בקידומה.